

TLAČOVÁ SPRÁVA

Bratislava | 12.03.2025

Architektonická politika Slovenska: Investícia do budúcnosti inšpirovaná osvedčenými európskymi modelmi

Architektúra a urbanizmus zohrávajú významnú úlohu v kvalite života obyvateľov, ekonomickej prosperite krajiny a jej environmentálnej udržateľnosti. Slovensko si uvedomuje potrebu strategického riadenia týchto oblastí, a preto Úrad pre územné plánovanie a výstavbu SR intenzívne pracuje na príprave stratégie Architektonická politika Slovenska (APS). Podieľajú sa na nej aj odborníci zo Slovenskej komory architektov (SKA) a z Fakulty architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (FAD STU). Tento dokument bude slúžiť ako rámec pre podporu kvalitnej architektúry a efektívneho a harmonického rozvoja územia.

Slovensko sa v posledných desaťročiach stretáva s viacerými problémami, ktoré ovplyvňujú sociálny a kultúrny rozvoj aj hospodársky rast. Nekoncepčné rozrastanie sídel na úkor voľnej krajiny, nedostatok kvalitného verejného priestoru a nerešpektovanie historického či prírodného kontextu spôsobujú chaotický rozvoj miest a obcí. Architektonická politika ako nástroj pre rozvoj štátu, môže pomôcť uľahčiť medzisektorovú spoluprácu naprieč aj mimo štátnej správy a zabezpečiť udržateľnosť zásahov do vystavaného prostredia. Rovnako prispeje k zlepšeniu spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom, čím sa zvýši kvalita architektonických riešení a efektívnosť využívania verejných financií.

Investícia do budúcnosti

„Dobre nastavená architektonická politika je investíciou do budúcnosti. Kvalitná architektúra a urbanizmus môžu pomôcť minimalizovať energetickú náročnosť, podporiť ekologické riešenia a zabezpečiť vyvážený rozvoj infraštruktúry. Dôraz na zachovanie kultúrneho dedičstva umožní uchovať historickú identitu. Budúcnosť architektúry na Slovensku tak môže byť ekologickejšia, hospodárnejšia a vizuálne príťažlivejšia,“ uviedol **Milan Valašík, predseda Úradu pre územné plánovanie a výstavbu SR**. Vďaka udržateľne nastavenej stratégii APS môžu budúce generácie profitovať z lepšie plánovaných, funkčnejších a kompaktnejších sídel, ktoré budú reagovať na výzvy a zohľadňovať potreby obyvateľov, ktorí sa budú môcť zapájať do vytvárania svojho prostredia.

Slovensko je jednou z dvoch krajín Európskej únie, ktorá tento strategický dokument celospoločenského významu ešte nemajú. V rámci prípravy sa preto vykonala základná analýza právneho rámca, vrátane porovnávacej analýzy so zahraničím. *„Porovnávacia analýza nám ukázala, že pri tvorbe APS sa môžeme inšpirovať niekoľkými krajinami Európskej únie, ktoré majú bohaté skúsenosti s udržateľným urbanizmom a kvalitnou architektúrou. Referenčné štáty boli vybrané na základe dlhodobých úspechov či podobnej historickej tradície a geografickej polohy. Ich skúsenosti môžu poskytnúť cenné poznatky, ktoré sa dajú prispôsobiť slovenskému kontextu a pomôcť pri formovaní modernej a efektívnej architektonickej politiky,“* skonštatoval **Ivan Zizič, podpredseda úradu**.

Príklady dobrej praxe zo zahraničia

Medzi vybrané referenčné štáty patria napríklad Dánsko, Slovinsko, Fínsko, Francúzsko, Rakúsko a Česko. Hoci sa na prvý pohľad môže zdať, že Slovensko má odlišné historické, kultúrne a ekonomické zázemie, existujú viaceré

spoločné výzvy a oblasti, v ktorých je možné nájsť prieniky. Okrem toho analýza ukázala, že úspešné krajiny majú niekoľko spoločných prvkov, ktoré môžu slúžiť ako inšpirácia pre Slovensko. Medzi najdôležitejšie patrí dlhodobé plánovanie územného rozvoja, legislatívne mechanizmy podporujúce kvalitnú architektúru a dôraz na participáciu verejnosti.

Referenčné štáty preto majú pre prípravu APS značný prínos. A to napríklad:

- **Fínsko** rieši problém dostupného bývania, s ktorým sa stretávame aj v našej krajine. Fínske modely nám preto môžu poskytnúť inšpiráciu pre efektívnejšie riešenia.
- **Rakúsko** sa dlhodobo venuje harmonickej integrácii historických centier s modernými stavebnými prvkami, čo je téma relevantná aj pre slovenské mestá. Inšpiratívne riešenia však ponúka aj v oblasti regulácie výstavby v horských oblastiach, ktoré sú zas zaujímavé pre slovenské obce v prírodnom prostredí.
- **Dánsko** je lídrom v oblasti ekologickej výstavby a využívania obnoviteľných zdrojov energie, čo môže byť vzorom pre znižovanie environmentálnej záťaže slovenskej výstavby.
- **Francúzsko** zaviedlo systém verejných architektonických súťaží, ktorý pomáha zabezpečiť vysokú kvalitu verejných projektov.
- **Slovinsko a Fínsko** môžu byť príkladom pre inovatívne prístupy k verejným priestorom a využívaniu dreva v stavebníctve, čo zodpovedá slovenským prírodným zdrojom a prináša dlhodobé benefity nielen pre urbanizované prostredie, ale aj pre ekonomiku a zamestnanosť.
- **Česko** má spoločnú historickú skúsenosť, podobný právny rámec a územnoplánovacie výzvy, čo umožňuje prenos osvedčených politík v oblasti ochrany pamiatok, udržateľného rozvoja miest a holistického prístupu k plánovaniu krajiny.

Pozitívne dopady implementácie APS

Architektonická politika môže mať pre Slovensko pozitívny vplyv vtedy, ak je účinne implementovaná s premysleným financovaním, inak zostane len nenaplnenou ambíciou bez možnosti zohrávať úlohu pri usmerňovaní zmien vo vystavanom prostredí. „Analýza architektonických politík referenčných krajín poskytla silnú motiváciu pokračovať v príprave APS. Ukázalo sa, že existuje priama súvislosť medzi dobre nastavenou architektonickou politikou a kvalitou zastavaného prostredia v danej krajine. Aj na Slovensku môže APS pozdvihnúť estetiku miest a obcí, ale aj ich funkčnosť, udržateľnosť a ekonomickú konkurencieschopnosť,“ zhodnotila **Nora Vranová**, predsedníčka Slovenskej komory architektov.

Pri príprave APS sa úrad bude snažiť preniesť osvedčené postupy z iných európskych krajín do slovenského prostredia, aby naša krajina dosiahla vyššiu kvalitu výstavby, lepšie prepojenie územného a regionálneho rozvoja a efektívnejšie využívanie zdrojov. Je dôležité, aby sa Slovensko pri jej tvorbe vydalo cestou systematického prístupu k architektonickej politike a využilo príležitosť na pozitívnu transformáciu svojho prostredia. „Zavedenie architektonickej politiky nám pomôže nielen pri optimalizácii územného plánovania, ale aj pri ochrane kultúrneho dedičstva a riešení environmentálnych výziev. Vďaka tomu môže pozitívne vplývať na budúcu podobu slovenských miest a obcí,“ doplnila **Katarína Smatanová**, vedúca Ústavu urbanizmu a územného plánovania, Fakulty architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave.

DOPLŇUJÚCA INFORMÁCIA:

Úrad pre územné plánovanie a výstavbu Slovenskej republiky vznikol 1. júna 2022 na základe rozhodnutia parlamentu. Úrad je s účinnosťou od 1. januára 2023 ústredným orgánom štátnej správy pre územné plánovanie (okrem ekologických aspektov), výstavbu a vyvlastnenie. Odo dňa svojho zriadenia vykonáva všetky činnosti potrebné k zabezpečeniu riadneho chodu úradu a k prechodu práv a povinností v oblasti územného plánovania, výstavby a vyvlastnenia podľa doterajších všeobecne záväzných právnych predpisov z Ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky na úrad od 1. januára 2023. Zákon o územnom plánovaní č. 200/2022 Z. z. nadobudol účinnosť 1. apríla 2024.

Kontakt:

Simona Parížeková, hovorkyňa
tel.: + 421 910 429 809
e-mail: tlacove@stavebnyurad.gov.sk
web: www.uupv.sk